“ सिद्धिचरण ”

सीस्वां

"सिद्धिचरण"

पिकाःम्ह--

चित्तधर उपासक,
न्यत तुंछ्येँ, कान्तिपुर,
नेपाल ।

ने. भा. प्र. समितिं स्वीकृत,
व्याक अधिकार सुरक्षित।

नेपाल संवत १०७०
छापां १०००, मू ।४०

थाःगु थाय्
"श्री वागीश्वर छापाखाना"
कोछेँ लायकूसाः नेपाल।

वन्दना

माँ, छितः जि बीत छुं हे ल्वःगु वस्तु जिके मदु,
किन्तु छुं मांयात मबिसें सुमुक च्वन्य नं मन मदू।
धीर, दानी, धीर, ज्ञानी मस्त छिम्ह छम्हथें छम्ह,
ज्या मदुम्ह, छुसियागु पल्यसा छीत ल्वःम्ह जि हे छम्ह।
खः पुखू थें मन मनूतय्, तर छुयाय् ध्याचः जिगु,
माँ, उकीं खबि हाय्कय धाःसा पालितः पू जुइ छिगु।
जिगु थ्व मनया ध्याचःसे छुं ह्वःगु पल्यस्वां काव्यया,
माः हना भाषाछुकाय् छिगु पालितःसे छाः वया।

घ:मा:

धात्थें धाय माल घाःसा भूमिका थत च्वेगु माःगुया प्रयोजन हे छुं मदु । थ्व सफू छगुलिं हे भूमिका खः; थुकिया प्रत्येक पंक्ति जिगु परिचय खः । जिं जितः गनं थुकी छोकागु मदु, छोक्य नं मफु । व्यावहारिक जीवने थ्व जिगु न्ह्याक हे दुर्बलता खःसां जितः थुकी गौरव अनुभव याय्‌गु थाय् दु । परिस्थितिया घःचाः न्ह्याना जिगु नुगले प्यप्युंगु अनुभूतिया थ्व स्वां । थुकी च्वंगु कोमलतायात विज्ञापन याय्‌गुया निंतिं जिं थुकियागु नां हे 'सीस्वां' तया । 'सीस्वां ह्यनि थें' याना थुकियात जगतं तितिपापा याना तय्‌मा धयागु जिं इच्छा याय्‌गु नं थुकी च्वंगु प्रत्येक पंक्ति थें हे स्वाभाविक ।

माघ छाःघःगु दिनया ल्याः याना प्यन्हुया ल्फोयागु दरं जिमिथाय् त्वाःयापिं साहुतसें माघया पुकी खुनु जितः प्यफो सीस्वां बिल । अपार हर्ष न्ह्याका जि छथें वया, जिमि मांया घलं दंगुली व सीस्वां नं ज्या लगे जुल । जिगु परिश्रमया प्रथम आर्जन जितः संसारे दकसिबे थः धाइम्ह जिमि मांया दकसिबे योगु कार्ये प्रयोग जुल । जितः धात्थें गौरव अनुभव जुल- जिगु चेष्टाय् जितः विश्वासयागु प्रथम आरोहण ।

दिन थन। थ:गु भावनायागु सुपाँचे कल्पनायागु देग: दन्यगु जिगु दिन चर्या जूवन। गुलि कल्पना याना, गुलि दुया छ्वया! सन्तुष्टि गबलें मदु। जिगु थ्व हे छटपटी शायद उत्थानया लँपु नं खः धयागु भा:पा जित: कविवर चित्तधर दाइनं धयादिल– "कालयात त्याक्यगु ज्या याय् मत्य।" जि वयक:यात जवा: नं बिया।

"छन्त लिफ्याना कालं यन्य न्ह्यों,
    स्वेगु दिना छं छुं च्व सखे,
तै थकि छुं चिं शून्यगु जगते,
    सुन्नय मत्य सितिकं भाव मने।"

घाल जित: छं, जिगु हित याय्‌त
    बन्धु, छुयाय् तर जि अभागी!
जिगु खं च्वचुकु प्वीगु जित: तुं
    भं थ्व छु ज्वी परया लागी!

दुखया भीषण छी मफुगु खुसी
    स्वबि का:गु लुन्यगु नं ज्या सा,
कथं क:गुलिं सन्यमफुपिन्याय्
    जिगु नं कं तै थक्य मा:सा,

तैथक्य थन जिं स्वबि का:गु लुखुं
    जिगु मनया संतप्त व्यथा,
मस्यु स्वान थुकी छु छु जक होई,
    विषमय जुल थुगु धाय् मत्य सा!

सीमित साधन शक्ति बियातल,
    किन्तु असीमित आकांचा
तैतल दैवं जिगु थुगु नुगले,
    हा: किसि थें दलिदरयाथाय्।

गुलित लही जिं जिगु आकांचा
    विकल मनोरथयात नका,
सु नपुंसकया कला: मस्योंसे
    च्वंगु दु केवल भा:त धका।

ह:, कारण थुगु हे खः पासा
    जि जित: हे रिपु तुल्य भयङ्कर।
थथ्य ज्वी, अथ्य ज्वी धाय् मफु जिं छुं,
    फसे थ्व जिगु जीवन निर्भर! *

---

* थ्व कविता धर्मोदयया भिंनिगूगु अंके प्रकाशित ज्वी धुंकल।

उकियागु मं लिसः वयकःनं थय् बिया दिल —

त्वंकि त्वंकि केवल कविता छं
　　प्रभाव उकिया न्ह्यागु थजु,
सागरया नं लासा अथवा
　　ज्वीब्यु हिमालययागु गजू ।
छन्त काःगु भाव-लखं पूसां
　　मि सी उकिं लुं मनयागु,
दुःख-नदी डुंपिं चातकतय्
　　छंगु ख्वबिं लनि प्याय् चाःगु ।
नाना क्लेश कँथं कःपिन्त
　　छंगु सवाः दुगु वचन- कँथं
थ्यमि पीडा फुक चब्बुक वांछ्वै
　　मनया घाले सुयाकथं ।
न्वीकै 'हृदयं' तंगु खँ न्वीकै
　　सीमित सां छं कयंगु पथं ।*

तर छ्वे धायूवं छ्वे फइगु नं मखु । छको छ्वयागु ह्यानं मुंका तय् धयागु चलन नं जि मसः । समय वन । म्यादँ खुदँ मध्ये गबलें गबलें छ्वयागु खँ खेया तुं जुया च्वन । लच्छिकृति ह्यापा भाषाया उद्कट प्रेमी व कविजुं कविता प्रकाश याय्‌गु खँ पिकया दिल । जिगु अव्यवस्थित जीवने व कविता शृंखलाबद्ध याना शुद्धाशुद्धिया विचार याना प्रकाश याय् धयागु नं थाकुगु हे खँ खत । तर वयकःयागु अपार प्रेमं जि पराजित जुया थ्व 'सीस्वां' पिकया थुकियागु भूमिया च्वेगु अवसर प्राप्त याना । जितः थौं शान्ति दु । मित्रतायागु प्रेमं पिहाँ वःगु थ्व कवितायागु श्रेय वयकःयात हे जुइमाः अवश्य । लेखके जिगु नां जूसां थुकी अप्पो वयकःयागु हे ह्लाः दु । उकीं वयकःयागु भाषा प्रेमयागु चिं नं जुया तातक थ्व 'सीस्वां' आलोचनाया निभालं मनासें ल्यना च्वन्यमा । आःयात थुलि

भाद्र ३१ गते २००५
पुलांगु दफतर
कान्तिपुर नेपाल ।
—सिद्धिचरण

* थ्व कविता नं "हृदय कथा" धयागु सफुली प्रकाशित ज्वी धुंकल ।

थुकी दुगु

कवितायानां	पौ	कवितायानां	पौ
१ वैत	१	१७ द्रौपदीया स्वबि	२३
२ स्वप्नरानी	२	१८ समर्पण	२५
३ जि ह्यालागु कारण	५	१९ स्वुथे भ्रंगलं ह्यांगुया अर्थ	२६
४ मयोगु म्यँ	६	२० प्रेम	२७
५ त्वाय् चिंकाव्यु	७	२१ बन्धन गीत	२८
६ प्रार्थना	९	२२ मृत्यु भय	२९
७ विनय	१०	२३ ज्वालाया स्मृति	३०
८ चन्द्रमायात	११	२४ प्रतिवाद	३२
९ सुधा धार	१३	२५ जि दु	३३
१० कटु सन्देश	१४	२६ मतयात	३४
११ तां तीं	१६	२७ लिसां	३५
१२ ह्लु ह्लु	१७	२८ सन्ध्या	३६
१३ श्रद्धाञ्जली	१८	२९ सिद्धार्थया व्यथा	३७
१४ नारी	१९	३० सःतस	३९
१५ प्रियतमयात	२०	३१ दुवाते	४०
१६ आशाकिरण	२१	३२ मत स्यानाव्यु	४१

सीस्वां

वैत

जिगु जीवनस ह्ल चःम्ह उषा थें
पौंका जः नव आशाया,
भावुकतायागु स्यले ह्वेकुगु
छं कोमल स्वां कविताया।

गाःयूका शीतल फय् ममताया
लूगु सुधा छं हृदय-लताय्,
कवि हे काव्ये च्वनिगु सुला थें
ह्ल च्वना च्वन जिगु आत्म व्यथाय्।

स्वप्न रानी

घाखं थ्व जीवन-कठोर वियोगयागु
हयूकं छु थ्वे रिन कया परव्यक्तियागु !
पासा, म्यनादिसँ उकीं कन्य एक एक—
थ्व जीवने सतत कःगु प्रचण्ड शोक ।

धन्दा व पीर मदु छुं, व्यवहार याउँ,
लापा समान जि ह्निता मनमोज याय्गु
व स्वर्णकाल-थुगु जीवनया प्रभाते
याना समर्पण मनं मन वैगु ह्नाते ।

बांलाःगुली मदुल्ल जो व जि योह्म वाला,
न्ह्याः वैगु प्रीति रस खः व सुचारु धारा,
व हःह्म खः जिगु मने कविता पवित्र,
ह्रा, याय् छु वर्णन वयागु सुधा-चरित्र !

स्वीकार यात जुइ वं जिगु विन्तियात !
छाय् नत्रसा जुइ व श्रय् जि स्वना मञ्छिक !
जि थैं व नं छु मन विह्वल जूह्म खैला !
थैंथाय् वना वर जितः वर फ्वंगु खैला !

जिं धाय्त वैत गुलि वाक्य-प्रसूनया माः
कोथाय् च्वना ह्न्यगु किन्तु व वेव सारा
त्वाः त्वाः दला वनिगु ह्राय जि कर्म खोला
खाली मनोगगन हे जिगु यत्नया थाय् !

च्याका मुखू नगुत थें फुक थः ह्मव्हं
संन्नासि, श्वालुबखरा दुगु वृक्षतय्सं
शोभायमानगु क्यबे गुलिः न्यासि चाचां
व्वां व्वां ह्नितः जुय जिपिं वनदेवताथें !

बाकू व धू, सुपल, घाँय्, कथिबा थ चागः
सुंका जि ज्वीगु पसल्या ब, व वैगु न्यायृत,
जिं वैत धाय्‌व फुक थःत मद्‌य्‌क बीगु
वं माय धाइगु जितः 'थ्व छु छाँत वंगु।'

कोया स्व काय्‌त गबलें जि सिमास गय्‌गु
वं लाय्‌बुया कथि ज्वनाव सहाय बीगु!
पःखा जि गय्‌गु गबलें कथन्य शक्ति धै थें-
'ज्वाप्‌काः छ म्वाय्‌क सन्ययो कुतु वै छ माकः"

लुमंनि वैगु हिसिचा दुगु ख्वालयात,
लुमंनि वैगु अति भःपुगु चालयात,
लुमंनि वैगु न्यन्ययोगु सुधा खँयात,
लुमंनि वैगु ममतामय जिद्दियात।

हा, आः प्यना समयया अति क्रूर दैवं
थ्व चित्त पुष्करस च्वंह्म व न्या जि योह्म
क्यंका मखंक यन हाय जि मन्द भागी,
श्रय्‌नं जि सी मफु हरे थन वैगु त्यागी!

न्वी धुंकुसां धन व सम्पद ब्याक जूले
ख्वालं मदंह्म उह्म दीन दुखी मनू थें
जि खः थ्व लोकस जितः, जड तुल्य भाःपि,
चाना जितः यन छुयाय् जिगु स्वप्न रानी!

जि हालागु कारण

हाकु सुपाँचे च्वंगु मलिंगु
नाया लः जुल, झर झर हाल!
उर्कीं थ्व जगया न्ह्यूख्वाल खना
जिगु नुगले लुल ख्वेगु विचाः।

जि सुपाँय् थें खः दुःख मनाःगु
दु जिके नं बल काः काः ख्वबिया,
कविता रूपे गाके फःसा
हित जुइला थें छुं थुगु जगया।

मयोगु म्यँ

गो पूर्ण मजू जिगु थाश छुतां
मगु शान्ति किचः जिगु हृद्गगने !
जिगु आशाया छुं भाः मतखें
समय धना व्वन सो थः लगने !
जग ध्यथ थथ्य नं मन स्वींक पुना
धौँ थ्यःगु निशाय् स्वयि घाः ज्वेक
ग्वसाः ग्वया जिं गुलि गुलि गोकः
सर कार्य महो थाःतक ल्वेक !
थँवाःस खिचा थें जिगु ल्यू ल्यू
जिगु दुर्बलता वैव्वव ऊ ऊं !

त्वाय् चिंकाव्यु

चिन्ति घाउँगु छुं गुँ नाप, फय् ! जितः चिंकाव्यु त्वाय् छं !

थःगु अति बांलाःगु छ स्वया
न्ह्याबलें जिगु ख्वाल गु स्वया
वं जितः धाइगु 'छ वा वा !'
स्वँ छुपाँव्या जाल चीका
छः निभाःया चछि छय्का
ज्वःगु ख्वयि घाः घर्र हाय्का
जिगु नुगः थुगु खुल भिंका
वं जितः सःतेगु छाय्पा !

चिन्ति घाउँगु छुं गुँ नाप, फय् ! जितः चिंकाव्यु त्वाय् छं !

स्वै व्वनां छन्हु थःगु भयालं
वं खिकाकां याकप्वालं
स्वगंते व्वेका चिहंग
जिगु नुगः व्वेकाव काल ।
म्वाक हाकुतिना जिथाय् छछ
येव पःखाजे म्यँ घाः वन,

जिं फया ह्वाय्‌पं पिज्वेका
जाय्‌क झसुकाः थकल वाका
विन्ति याउँगु छुं गुँ नाप, फय्‌! जितः चिंकाब्यु त्वाय्‌ छुं!

आः जि वैला धैगु आशं
सो मिखा म्येथाय्‌ मछ्यः वं
न्ह्याबलें जिगु हे प्रतीक्षाय्‌
वैगु जीवन च्वन यखाया!

नित्य च्वबि झसुका पिकाकां,
गूगु आशायात परका,
वेदना नुगले मन्ह्यंका,
मयल च्वन्य आः पीर मुंका

विन्ति याउँगु छुं गुँ नाप, फय्‌! जितः चिंकाब्यु त्वाय्‌ छुं।

अन दु झङ्गः, अन दु तरु हः,
अन दु शीतल शान्तिया गः,
अन दु जिगु उन्मुक्त जीवन
थन जितः ह्वाय्‌ क्रूर बन्धन!

फ्यंगु धुर्कं विश्व बन्धन
थःगु बन्धन चाःगुया क्रम
विन्ति याउँगु छुं गुँ नाप, फय्‌! जितः चिंकाब्यु त्वाय्‌ छुं।

प्रार्थना

असहं पापी, असहं दुक्खी,
सुं कासीं छुम स्वे योसा
प्रियतम, चायकि छंगु दयाघन
तय्‌गु धुकूया ताःचा।

लखस च्वना नं लः प्याय्‌ चाःम्ह
तरुस च्वना छुन्त मखंम्ह,
नित्य निभाले लुमुक च्वना नं
गबलें हे सूर्य मखंम्ह,

फय्‌ थें ब्वां ब्वां नित्य जुया नं
गबलें थः लच्य मथ्यंम्ह,
अल्प छं खनि थन दुर्लभ पापी
नरके नं तय्‌त मलोम्ह।

छुन्त छुधाय्‌ जि मेगु प्रभो, आः,
मदु छुं छुन्त रहस्य,
क्षण क्षण ज्वीगू जिगु मनयागु
ब्याक्क खँ स्यूम्ह छ सत्य।

विनय

हाय अवस्था थन तक थ्यन नं
काला ! छु छ थन वे मखुला !
मानव खः, प्रभु लातक पशुताय्
तया तयां छं मन च्वंला ?
दीन घराया भार फुका वी
धेगु हे सदां छं प्रण खः,
दीन जुया थौं हाय्‌क जि सः छुक
सामर्थ्य छ दुला च्वन्य ज्युला !
प्रभु, छु जितः ला, म्हा गुं सह याय्
च्वन्य छ्रूस जि खः नरकें नं,
तर छुन्त मलो छुगु ज्या भगवान्
कै, थाइ दया मजु लोकं।

चन्द्रमायात

अय् चन्द्रमा, थ्थ्व छु लाःवल अन्धकारे,
थौं छुन्त हाय भति मान मतः सुनां हे
संसारया नियम खः थ्व, खयां छुयाय् आः !
छु याय् फु ! या सहन धैर्य मती तया आः!

ख: छंगु ज्यूगु समथे नभ, वायु, मेघ,
पृथ्वी व सिन्धु सकलें छ खना प्रलब्ध,
ख्वा: छंगु दुर्दिन छुयाय् जुल शत्रु ब्याक,
सम्मान न्याय्‌त मदु साधन ज्योति छंके।

खद्योत क्षुद्र छ सिबे जुल तेजवन्त,
हा, छंगु मार्ग पन तुच्छ सुपाँय् चया नं,
ख: मित्र, हाल जिगु नं थन छंगु तुल्य,
स्वार्थी थ्व लोकस गनं मदु भीगु मूल्य।

ईशप्रदत्त प्रतिभा जुल ल्वे थ्व थाय्‌या,
फँहा:गु नाम जिगु भाव पिज्व:गु भाय्‌या!
सद्‌भावना थन पिका: लिस्य मूर्ख ज्वीगु,
याना गथ्यं मफुत सी थन, धा छु याय्‌गु!

यच्चं अजश्र गिरि शैल महान् तछ्याना
पिकाइ धातुत अमूल्यगु यत्न याना,
अय् हे थ्व क्रूर जनया अपमान हेलां
पिकाइ भीगु छन्हु पावन भाव धारा!

छं थ:गु स्वच्छ किरणं सिलि विश्वब्याक
उद्यान, कुञ्ज, वन, ख्यो, गुँ व सिन्धु द्वीक,
जिं नं पिकाय् तिनि सुप्राञ्जल काव्य धारा
हूँ हूँ थ्वहे हृदय हीनगु विश्व ख्वेका।

सुधाधार

खिमिलां स्वपुया जिगु भाग्य नभे
जि निरारा जुया छन्हु कोदल लँ
उगु हे बखते नव रूप क्यना
बिल छं जिगु चेतनयात धना।

मखु शब्द छतां, मखु पर्श गनं
तर दृष्टि सुधा लुत कल्कल छं!

कटु सन्देश

छन्हु वैत धया जिं "हे भ्रङ्गः
　　　　हाला छु च्वँ लंक पिपासा,"
धाल जितः वं "हे वांगु कचा
　　　　हाल्य जिछं आश्रय ब्यूसा।"

छह्म योगवीरयागु व वाक्य
　　　　तय् मफुत शिरे वैगु हले,
तरथौं हुनुनुनु शोक-मि च्याका
　　　　धाल वया सुं "ब्वल व नमे!"
ख्वबिया पत्रत हरहर हाय्का
　　　　मूहाला घयूप्वीत सनां
"मृत्यु-सतांचां यंकल वैत"
　　　　धैगु विरह सन्देश न्यना।

भाः जिं जगते खनि वैत गनं
　　　　फ्वनि जिगु आश्रययात सुनां!
जिगु स्वांया भाः तैह्म व विहग
　　　　हाय जि थाय् वै मखुत लिहाँ!

वैमखुत लिहाँ भाः शून्य निशाय्
　　　　गीत मधुर हाःह्म व भ्रंगः,
नीरवतां हा त्वपुया सित ज्वी
　　　　उगु जगते छ्वःगु उमङ्ग।
जन्मछि ख्वःसां ख्वेकय मगाःगु
　　　　हा दैव थ्व छंगु छु चाला!
ख्वबिया समुदर हे दुगु सानं
　　　　फुक्य धुन ज्वी जिं भाःला।

तां-तिं

दुन्य तां जूसां पिन्य तिं याना
जूगु थ्व स्वे नं मयल जितः,
ह्मय्खाया पां ह्मुनाव जूह्म
कोया थाखं पितकायूत ।
लोकं धाइगु लज्जा चाःसा
याना जू छं इंगु मनं,
तः ढं धाय्क्यगु प्याय्चाःह्मं छं
गय् फैला परयत लिखतं
मनि वय् धुंकुगु जीर्णगु शीर्णगु
सीत ग्याःगु व्यवहार कया
गथ्य छं काय् फै मृत्यु छिनाली
जकतिनि दैगु व शान्ति सुधा !

छु छु

थ्व छु जूगु जितः थौंछि मपाःक
हाय नुगः मछिना वैगु !
फाताफाता पुल्यगु सद्दां थथ्य
ख्वःलाकी जीवन धैगु !

गबलें मलनिगु थ्व व्यथा थाना
संसारे जिं छु नि यायूगु !
सुइत छु यायूगु सुइत छु धायूगु
सुइत इनं मन लः ह्मायूगु !

ख्वाथःगु थ्व जिगु आशाबात
पक्वं हा गुलिसः त्वीगु !
कालसर्पया म्हुतुइ लाःह्म जि
ब्यांचां छु भुजिं ज्वं ज्वींगु !

श्रद्धाञ्जली

सुथस लुमन धायूवं सीगु श्री सिद्धिदास
घन तिमिर–सँ फँः फँः भ्याल्ल च्वीका धरास
फुक ग्रहत लिकाकां वांछुवछुवं व्योम–भालं
तुयिक खसु न्यया गां मेदिनी च्वैगु आःनं ।

बन व क्यबस थौंनं यक स्वांमा सिमापिं
व कविवर लुमंका दँय्दसं बखि च्वंनि,
गुलि गिरिवरतय् सो आःतकं दूमच्योंनि,
अमिगु शिरस च्वःपुया ब्यतालीं मपोंनि ।

छगू कुमुदपति ला ही निशायागु फांगा,
तर थुगु कविया जा शब्द पत्ति दु गंगा,
यदि वचन वयागु भीगु चित्ते दुथ्यासा
अमर जुयत नं गाः जिं छु धाय् मेगु आपा ।

नारी– छगू खः जोगी भिक्षु तपस्वी
जगलिस्य जीवन क्यनिगु सदां,
थुगु खः नारी गृहया रानी
जग लिस्य जीवन हनिगु सदां ।
वैथाय् दु सदां शीतल शुचिता
परलोकत सुनुका बीगु,
थ्वै थाय् दु सदां पावन रुचिता
थ्व लोक हे भिंका बीगु ।
जीवन भाला कतुई मफया
थर थर खाना विसिजूपिं,
मानवतय्त दु आश्रय वैथाय्
जीवन भाला तोफीका ।
जीवन भाला कतुया च्वंपिं
पथिकतय्त विश्रान्ति बिया
जीवन भाला कतुया बीगु
ममतामय आश्रय थ्वै थाय् ।
वैथाय् मयना, थ्वैथाय् जि च्वना
कारण थुगु हे खः पासा—
दुन्यया मतजः पिलिक थिना छन्हु
फुक खन्य दै धैगु दु आशा ।

प्रियतमयात– छंगु थ्व सुन्दर संसार–
ब्यूगु जितः छं उपहार,
जिगु निंतिं जुल भं भार,
प्रियतम या जिगु उद्धार।

सुथया अन्ती जायक तया
मैजु उषां ई रस धार,
किन्तु जितः जुल व मिज्वाला
प्रियतम या जिगु उद्धार।

सुन्दर सन्ध्यां गगन स्वले
याइगु सुन्दर अभिसार
अर्थ मदुगु जुल जिगु निंतिं;
प्रियतम या जिगु उद्धार।

छंगु सरस सन्देश ज्वना
हैच्वन सुमनत सुकुमार
तर जिं च्वन्य मफु गुलि ध्वाद:!
प्रियतम या जिगु उद्धार।

च्वबिया धाले च्वनि छ सुला
धैगु दु जनया उद्गार,
किन्तु जि त्वरकां मखन गनं
प्रियतम या जिगु उद्धार।

आशा किरण

१.

हिइया च्वंगू जिगु थुगु घाले
शीतल घास: फये बीला?
त्यानु व खिउँया हारे जुगु
लँुस छ पाला थे बीला?

कःका स्वः थें स्वःगु थ्व मन थें
छु थन दया छ्वंका बीला?
कचुयां कचुई मफुगु थ्व भयातुकु
भतिचा सां कचुया बीला?

डगु थुगु याना घाँय्मो जुगु
जिगु अनुभव पिचुका बीला?
अविरल ग्वाना च्वंगु थ्व ज्वाला
भतिचा नं शान्त मज्वीला?

२.

फय् मा:, ल:मा:, ज: मा:, सा: मा:
क्यबया स्वांमायात सखी!
खिल्य मा:, ख्वेमा:, सुख मा:, दुख मा:,
जगया जीवनयात सखी!
तर जिगु जीवन ख्वेगु व दुखया
जक जूवन आधार सखी!
भाव गगनया कुगु निभा:थ्यो
छ थिना वैच्वन दूर सखी!
ग्या: जि जित: छं सन्तिकय् मत्य थय्
ममता मय आग्रह याना,
ख्वबियात सुका थन्यत जित: छं
ह्यूमत्य थय् कर ह्मगु सखी!
थथ्य हे याना छुहु जि सिनावन्य
भस्म जुया थहुँ जिगु काया।

द्रौपदीया ख्वबि

दयनीय व्यथा जिगु आत्म कथा
जिगु जीवन ख: विधि ढंगु प्रथा,
जुइ पत्थर ल: जिगु हाल न्यना
सजनी, मदु भा: जिगु जीवनया।

यश सम्पदयुक्त महोच्च कुले
जुल जन्म सखी जिगु पंचनदे,
हिम शैल गनं अति दूर मखु-
सुख शान्ति व गौरवतयगु ढुकू,

नव जोवन, अङ्ग प्रत्यंग तँतं
थल सुन्दरता जिगु बाल्य हुडुं,
जिगु रूप स्वीं, अभिमान मखु
थुल भारत वीर-विचार लँपु।

छन्हु थाल सखी छम्हसें ध्व जितः
" थल छंगु स्वयंबरया दिवस,
फुक विक्रम पौरुष शौर्य वया
पुर भींगु थुया च्वन शोभित थाः।"

जिगु जीवनयागु महत्व खना
अभिलाष व हर्ष अथाह ज्वना
ऋतुराज प्रफुल्लित पुष्प थुया
नव जीवनयागु स्यले जि ह्या।

तर जिं सिल हा, जिगु सुन्दरता
थुल कारण स्वापु अनेकनया।
जिगु हेतु हरे जिमि पूज्य अबु
थुय माल अनेकनतय्सं रिपु।

थल पौरुषया अभिमान क्यना
छम्ह थें छम्ह वैच्वन वीर मुना,
जिगु कारण हाय लुयाय् ध्व हि थाः-
थल, मद्दिक हे गुलिस्यां स्वयि थाः।

समर्पण

लाउ ज्वाल प्रभु दूम जि जूगु
छन्त ल्वीक्य मफया दुख जूगु,
छेगु ई थुल लिबात छ वैम्गु
छंगु मोहनगु स्वाल क्यनाम्गु।

छन्त थी मखु स्वया च्वन्य खालि,
भोसुना च्वन्य सुकोमल पाली,
नाथ, धर्धर मिखां स्वयि हायूका
छूवे समस्त अभिमान कुँ नायूका।

बन्धन गीत

आयु फुनाच्वन, शक्ति गना वन,
तंगु मखू थुगु तृष्णा ।
ह्ः फुक ह्वाया देह सिमाया
च्छ्रइ ङन्हु ह्रूरं मह्राने ।
धर्म मुने मफु, कीर्ति वये मफु
काल खुसी च्वन न्ह्याना ।
लोभ व ममतां ह्वाय मतोतु
बन्धन झन् झन् कातु ।

मृत्यु भय

घा, सीगु खना मन छाय् ग्याना ?
म्वाःपिं फुक छ्हु मसिस्य मगाना
सीगु स्वयाच्वन जीवन न्ह्याना,
घा, सीगु खना मन छाय् ग्याना ?

आः ह्वःगु सुमन भयाः जुइ ह्निचा,
आःया सुथ जुइतिनि ह्वाकुगु चा,
क्यातुगु हिसि दुगु भीगु शरीर
नौ जुइ छ्हु दिप लासा लाया,
घा, सीगु खना मन छाय् ग्याना ?

चेव सुयोग प्राण प्रयोग
छाय् मयाय्गु साहस याना,
घा, सीगु खना मन छाय् ग्याना ?

ज्वालाया स्मृति

थौं जिगु पीडित नुगले ज्वाला,
    छ थिना वैच्वन प्वाला प्वाला,
वरदान हरे, छन्त सराः जुल-
    जगतीया निष्ठुर चाला ।
सुन्दरताया अपमान हरे,
    भावुकताया मूल्य हरे,
पैशाचिकता मखु मानवता
    लोकं स्यंकल छन्त हरे ।

ख्वः जिगु दुर्दिन मदु छुं आशा,
    ख्वः ख्वः थाय् दैन्य निराशा;
किन्तु छ नुगले लुमना वेवं
    जिगु दुर्दिन सुलिगु मद्धाला ।
छत्यँज्योपिं छ्व निम्ह मुंका
    तैतय् फुगुला थुगु नुगले,
ह्निला ह्निला दुखया भाः मतस्यं
    ज्वीफैगु जि निर्भय जगते ।
सुरगणतय् म्हाय्मस्तय् पुचले
    च्वंसां लोह्म छ सुकुमारी,
क्रूर मनूतय् ल्हाते लाना
    जूवन दुखयागु भखारी ।
मुनिमन- गिरि नं घे घे च्वीगु
    वंगु व सौन्दर्य प्रवाह,
दुर्जन मनया ल्वहँते लाना
    चिथ्वाय् मथ्वाय् दन ब्याक ।
सुइगु उचित थाय् ब्यूगु दु सुइत,
    लोगु धका पद थुगु च्वैत,
जिं जक थन छाय् यायगु विषाद,
    गनं मदुगु भाव पिकायत ।

प्रतिवाद

धाःगु निगुली तल धाय्‌व निगू
निश्चय पँगू मनुस्य मगाः,
सः स्यू धाःपिं फुक थुगु ल्याःया
उत्तर याय्‌ हैपिं सकतां।
तर गबलें थय्‌ जूगु मखं जिं,
सुं कानं धाःगु थ्व ज्वीमाः।
फै थें उकिया ल्यू लोक लिना
रीत धका काःगु थ्व ज्वीमाः।
तापाक छु ज्या स्वैदिसँ पासा
दु जि हे उकिया प्रतिवाद,
याउँक गबलें चायात न्हाःलं
ह्लाःक्य हे मखंह्म अभाग।

जि दु

'छुं मखु' मखु आः ह्लिल्य ख्वय याइह्म
छह्म जि जगतयाह्म निवासी,
थ्व जगतया फुक कण कण पत्ति
दु जिके ममताया राशि।
किन्तु थ्व तोता थकय जि मानि,
शून्ये जीवन ह्लाय्‌ मानि
ग्यानी, ध्यानी, दानी, मानी
न्ह्याह्म थजू छहु सी मानि।
अन्तरिक्षया फुति फुति पत्ति
अगणित दु थुजोगु कहानी,
खिउँ थाय्‌ जः थें निहु प्यहु हाया
फुत गुलि राजा गुलि रानी।
थौं जिगु पाः फुक अनुभव याय्‌ सः
कैगु जिथाय्‌ सुख दुखया जः
सृष्टि स्वान्ह्यया खः जि छत्वाथः
दु न्ह्यागुली नं जिगु अर्थ।

मतयात

छ व जि व उत्थें फुक व्यवहारे
    मत, भी निह्न त्वाय् चिन्य न्हाः ला !
थौंया चाहे थः थः सुख दुख
    भीनं ब्याका छ्वे न्हाः ला !
पलख छ थासं च्वन्य मफुला छाय्
    छु जुया थय् थर थर खाना ?
था जिगु मनया चाः थाः सीका
    जिगु हे छं नकल याना ?
छं कुँ ल्हया जिं भसुका तय् थें
    मुंका तैगु दु गुगु पीडा,
व्याक जितः थें स्थंगु सुनां थय्
    छन्त नुगः छ्येकयगु क्रीडा ?
फसं कया वा चिकं फुना तुन्य,
    खिउँका प्यक्खें फ्यःक छ सी,
स्वचं कया वा जिगु आयु फुना
    सकलें च्वेका व्याक जि सी।
        ('धर्मोदये' प्रकाशित)

लिङ्गां

पूर्वंजुनीया पाप तछ्याना
    वाः वल थैँ दुर्भाग्य-खुसि,
भी अभिलाषा, आशातय्‌सं
    हा काय् मफुत स्वजीवन-व्वीँ।
च्वीकः यन हा, च्वीकः यन फुक
    भीगु मनोरथतय्‌गु पुसा,
उख्यलाः थुख्यलाः मन्त गनं नं
    ज्यापुतसें तंगु दया-धां।
नाय्‌मत्य छु स्वची, या हृदय ल्यहँ,
    चः का छं दुखयागु सिमा,
भसुकाःया फय्‌गात पनाति
    पित छुवे मत्य दुन्थयागु व्यथा।
हथाहथासं खुसिवाः वैच्वन
    थनि हैं च्वीकः स्वविधालं,
ह्वीँ ह्वीँ हाला वाफय् वैच्वन
    थनि न्हैं च्वीकः भसुकालं।

सन्ध्या

रवि सित छवि फुत, दिनया मणि तन
गगनं वल भ्रंगःत सनां,
पश्चिम गिरिच्वे च्यात मि दन्दन
भ्री जीवनया गतियात कथना!
सन्ध्या धा वा बन्ध्या छिमिसं
चाःद मिलनया दूत धका,
जिगु तन - धामं भ्रन काल खुसी
चा छधी कुतुंवंगु जितःजा !

(धर्मोदय पत्रिकां)

सिद्धार्थया व्यथा

मखुला फुकरया अन्त विनास,
तदपि छुया थन थुलिमछि त्रास,
छाय् थ्व विषमता छुकिया भेद
न्हाग्गु लुमंकी केवल खेद ।

जीर्ण पुलाङ्गु थ्व भाः मल्वल प्रथा,
छु थयाले अय् जिगु दग्ध व्यथा !

छं यशोधरा राहुल पुत्र,
छंगु थ्व वैभव चित्र विचित्र,
छं छु लगेजू अय् सिद्धार्थ,
छंगु प्रेमया देगु छु अर्थ ?

छंगु थ्व ममता खः दुर्वलता;
छु थयाले अय् जिगु दग्ध व्यथा !

दुवाते

वय् धुन थन तक भी निह्म ज्ञाना
श्वाः जि उख्यं वन्य, छ थुख्यं हुँ ।
नाप वनागू, नाप च्वनागु
प्रियवर पाथेय ज्वना हुँ ।
निह्म सां छह्म भी जुया भचा सां
सुख दुखया घःचाः तुइका
श्वाः थ्व दुवाते भी निह्म बाय्नु
छ थुख्यं हुँ जि उख्यं वन्य श्वाः ।
जीवन सागर, लहर परिस्थिति,
शायद गबलें भी धोदुइ
मुंका तैगु व अनुभूति फयना
पासापिनि दुन्ययागु खँ जुइ !

मत स्याना च्यु

रजनी, न्ह्योया चिनाव वालं
चिन्ता माकः स्याना च्यु ।
दुःस्वप्न वया च्वा ख्वा त्याःसां
जिं फुक सह याय् छु लगेजु ?
च्वा च्वां स्वीगु व च्वीँ च्वीँ प्वीगु
विपना फुक थाथा याय्नु
तम हे घय्प्वी, मय्ल प्रकाश
धन्य त्यल श्वाः मत [illegible]